

ग्राहक आयोगाचे बळकटीकरण (Strengthening of Consumer Commission) या योजनेअंतर्गत बांधकामाव्यतिरिक्त प्रयोजनासाठी (non-building purpose) प्रशासकीय मान्यता व निधी वितरित करणेबाबत.

महाराष्ट्र शासन
अन्न, नागरी पुरवठा व ग्राहक संरक्षण विभाग
शासन निर्णय क्र. ग्रासंअ २०२०/प्र.क्र.६१/ग्रासं-४
हुतात्मा राजगुरु चौक, मादाम कामा मार्ग,
मंत्रालय, मुंबई ४०० ०३२.
दिनांक: ०८ फेब्रुवारी, २०२३.

- वाचा:** १. केंद्र शासनाचे पत्र क्र. जे-४/३/२०२२-सीपीयू, दि.२३.०६.२०२२.
२. राज्य ग्राहक तक्रार निवारण आयोग, मुंबई यांचे पत्र क्र.राआ/लेखा २०/निधी माहिती/२०२२/३७०३, दि.३०.९.२०२२.
३. केंद्र शासनाचे पत्र क्र. जे-४/४/२०२२-सीपीयू, दि.४.११.२०२२ व दि.२८.११.२०२२.

प्रस्तावना:-

मा.सर्वोच्च न्यायालय, नवी दिल्ली येथे सु-मोटो याचिका क्र.२/२०२१ या याचिकेच्या अनुषंगाने दिलेल्या सूचनानुसार ग्राहक आयोगाचे बळकटीकरण Strengthening of Consumer Commission या योजनेंतर्गत सर्व राज्य सरकार/केंद्र शासित प्रदेश यांच्याकडे अखर्चित असलेल्या रक्कमेस सन २०२२-२३ चालू वित्तीय वर्षामध्ये खर्च करण्यास केंद्र शासनाने 'एक विशेष बाब' म्हणून संदर्भ क्र.१ च्या दि.२३.६.२०२२ रोजीच्या पत्रान्वये मान्यता दिली आहे. अशा प्रकारे मान्यता प्राप्त असलेला निधी चालू आर्थिक वर्षातच खर्च करणे आवश्यक असून निधी खर्च न झाल्यास व्याजासह परत करण्याचे केंद्र शासनाचे निर्देश आहेत.

२. या योजनेंतर्गत केंद्र शासनाकडून सन २०२०-२१ मध्ये रु.१२.३२ लाख इतका वितरित निधी व सन २००६-०७ व सन २००७-०८ या आर्थिक वर्षातील मंजूर निधीपैकी अखर्चित असलेला रु.४४.१७ लाख असा एकूण रु.५६.४९ लाख इतका निधी अखर्चित असून केंद्र शासनाच्या उक्त मान्यतेमुळे चालू आर्थिक वर्ष २०२२-२०२३ मध्ये खर्चास उपलब्ध होऊ शकतो. त्यानुसार या योजनेअंतर्गत रु.१२.३२ लाख इतका निधी मूळ अर्थसंकल्पात तर माहे ऑगस्ट, २०२२ मध्ये पुरवणी मागणीद्वारे रु.४४.१७ लक्ष असा एकूण रु. ५६.४९ लाख इतका निधी चालू आर्थिक वर्ष २०२२-२३ मध्ये अर्थसंकल्पित करण्यात आला आहे.

३. दरम्यानच्या काळात केंद्रीय योजनेचा निधी PFMS प्रणालीद्वारे खर्च करताना संबंधित यंत्रणांनी कोटक महिंद्र बँकेमध्ये बँक खाते उघडण्याबाबत केंद्र शासनाने संदर्भ क्र.३ च्या पत्रान्वये कळविले असल्याने कोटक महिंद्र बँक, कॉफर्ड मार्केट शाखा येथे सदर योजनेच्या अनुषंगाने वित्तीय सल्लागार व उप सचिव कार्यालय, अन्न, नागरी पुरवठा व ग्राहक संरक्षण विभाग यांच्या नावाने खाते क्र.०३४६८५८२८० उघडण्यात आलेले आहे. तसेच अर्थसंकल्पित निधीच्या वितरणास नियोजन व वित्त विभागाकडून मान्यता प्राप्त करण्यात आली आहे.

४. सदर योजनेच्या निकषानुसार बांधकामाव्यतिरिक्त प्रयोजनासाठी (non-building purpose) ज्यामध्ये प्रामुख्याने फर्निचर, कार्यालयीन उपकरणे- वातानुकूलित यंत्र, झेरोक्स यंत्र आणि इतर, संगणक, सीसीटीव्ही इ. खर्चासाठीचा रु. ५३,४६,९५६/- इतक्या रक्कमेच्या राज्य आयोगाकडून संदर्भ क्र.२ अन्वये सादर करण्यात आलेल्या प्रस्तावास मान्यता देण्याची बाब शासनाच्या विचाराधीन होती.

शासन निर्णय:-

१. राज्य आयोगाच्या उक्त प्रस्तावानुसार, ग्राहक आयोगाचे बळकटीकरण (Strengthening Consumer Commission) (१०० टक्के केंद्र पुरस्कृत योजना) या केंद्रीय योजनेअंतर्गत बांधकामाव्यतिरिक्त प्रयोजनाकरीता (non-building purpose) (फर्निचर, कार्यालयीन उपकरणे-वातानुकूलित यंत्र, झेरोक्स यंत्र आणि इतर,संगणक, सीसीटीव्ही इ.) रु. ५३,४६,९५६/- इतका निधी खर्च करण्यास सदर शासन निर्णयान्वये प्रशासकीय मान्यता प्रदान करण्यात येत आहे.

२. राज्य आयोग, मुंबई, प्रादेशिक खंडपीठ, औरंगाबाद व नागपूर या कार्यालयांना खालील 'अ' तक्त्याप्रमाणे तर जिल्हा ग्राहक तक्रार निवारण आयोगाच्या कार्यालयांना 'ब' तक्त्याप्रमाणे एकूण रु. ५३,४६,९५६/- इतका निधी वितरित करण्यात येत आहे.

अ) राज्य ग्राहक तक्रार निवारण आयोग, मुंबई कार्यालयाकरीता

अ.क्र.	कार्यालयाचे नाव	(B) बांधकामेतर (non-building purpose)					
		फर्निचर	कार्यालयीन साहित्य	संगणक	संदर्भ /पुस्तके	सीसीटीव्ही	एकूण
		१	२	३	४	५	(१+२+३+४+५)
१.	राज्य आयोग, मुंबई	२,७१,०००/-	१९,४२,०००/-	१,०२,०००/-	--	--	२३,१५,०००/-
२.	राज्य आयोग, औरंगाबाद खंडपीठ	--	५०,०००/-	--	--	५०,०००/-	१,००,०००/-
३.	राज्य आयोग, नागपूर खंडपीठ	१,००,०००/-	--	--	--	--	१,००,०००/-
	एकूण-अ	३,७१,०००/-	१९,९२,०००/-	१,०२,०००/-	--	५०,०००/-	२५,१५,०००/-

ब) राज्यातील जिल्हा ग्राहक तक्रार निवारण आयोग यांच्या कार्यालयाकरीता

अ. क्र.	कार्यालयाचे नाव	(B) बांधकामेतर (non-building purpose)					
		फर्निचर	कार्यालयीन साहित्य	संगणक	संदर्भ वही	सीसीटीव्ही	एकूण
		१	२	३	४	५	(१+२+३+४+५)
१.	जिल्हा आयोग, दक्षिण मुंबई	९०,०५७/-	९,७८२/-	--	--	--	९९,८३९/-
२.	जिल्हा आयोग, मध्य मुंबई	९८,७०७/-	--	--	--	--	९८,७०७/-
३.	जिल्हा आयोग, मुंबई उपनगर	९६,७५०/-	--	--	--	--	९६,७५०/-
४.	जिल्हा आयोग, अति. मुंबई उपनगर	१,००,०००/-	--	--	--	--	१,००,०००/-
५.	जिल्हा आयोग, जालना	३१,३८८/-	४३,७०९/-	--	--	१८,२३९/-	९३,३२८/-
६.	जिल्हा आयोग, बीड	३७,१७०/-	६२,०००/-	--	--	--	९९,१७०/-
७.	जिल्हा आयोग, नांदेड	५३,१००/-	--	--	--	--	५३,१००/-
८.	जिल्हा आयोग, परभणी	४५,०००/-	--	--	--	--	४५,०००/-
९.	जिल्हा आयोग, नंदूरबार	२१,०००/-	६८,९९०/-	१०,०००/-	--	--	९९,९९०/-
१०.	जिल्हा आयोग, भंडारा	६४,०००/-	४४,०००/-	--	--	--	१,०८,०००/-
११.	जिल्हा आयोग, लातूर	८०,६७५	--	--	१८,५५९/-	--	९९,२२६
१२.	जिल्हा आयोग, रायगड	९९,५३४/-	--	--	--	--	९९,५३४/-
१३.	जिल्हा आयोग, ठाणे	१,४७,९००/-	--	--	--	--	१,४७,९००/-
१४.	जिल्हा आयोग, अति. ठाणे	१,०२,६५४	--	--	--	--	१,०२,६५४/-

१५.	जिल्हा आयोग, यवतमाळ	१,०१,१००/-	--	--	--	--	१,०१,१००/-
१६.	जिल्हा आयोग, उस्मानाबाद	९१,०००/-	--	--	--	--	९१,०००/-
१७.	जिल्हा आयोग, वर्धा	१,०५,३६०/-	--	--	--	--	१,०५,३६०/-
१८.	जिल्हा आयोग, अकोला	३५,६००/-	२९,०००/-	--	--	--	६४,६००/-
१९.	जिल्हा आयोग, अहमदनगर	४१,०००/-	--	--	--	६०,०००	१,०१,०००/-
२०.	जिल्हा आयोग, गोंदिया	--	८५,०००/-	--	--	--	८५,०००/-
२१.	जिल्हा आयोग, सांगली	३२,५६८/-	६७,६६०/-	--	--	--	१,००,२२८/-
२२.	जिल्हा आयोग, सातारा	३९,७००/-	३८,३००/-	--	--	--	७८,०००/-
२३.	जिल्हा आयोग, औरंगाबाद	--	६७,०००/-	१०,०००/-	--	२३,०००/-	१,००,०००/-
२४.	जिल्हा आयोग, अमरावती	९०,०००/-	--	--	--	--	९०,०००/-
२५.	जिल्हा आयोग, वाशिम	२५,०००/-	४०,०००/-	--	--	--	६५,०००/-
२६.	जिल्हा आयोग, गडचिरोली	४०,७००/-	५८,९९०/-	--	--	--	९९,६९०/-
२७.	जिल्हा आयोग, सोलापूर	१,००,०००/-	--	--	--	--	१,००,०००/-
२८.	जिल्हा आयोग, नागपूर	७६,०००/-	१२,०००/-	--	--	१२,०००/-	१,००,०००/-
२९.	जिल्हा आयोग, अति.नागपूर	७५,०००/-	२५,०००/-	--	--	--	१,००,०००/-
३१	जिल्हा आयोग, चंद्रपूर	१,०७,७८०/-	--	--	--	--	१,०७,७८०/-
	एकूण-ब	२०,२८,७४३/-	६,५१,४३१/-	२०,०००/-	१८,५५१/-	१,१३,२३१/-	२८,३१,९५६/-
	एकूण अ + ब	२३,९९,७४३/-	२६,४३,४३१/-	१,२२,०००/-	१८,५५१/-	१,६३,२३१/-	रु.५३,४६,९५६/-

२. उपरोक्त “ब” मधील कार्यालयीन साहित्याच्या रु.२६,४३,४३१/- इतक्या निधीचे विवरण खालीलप्रमाणे आहे-

अ.क्र.	कार्यालयाचे नांव	(B) बांधकामेत्तर (non-building purpose)			
		वातानुकूलित यंत्र	झेरॉक्स मशिन	अन्य कार्यालयीन साहित्य	एकूण कार्यालयीन साहित्य
		१	२	३	(१+२+३)
१.	राज्य आयोग, मुंबई	४,९२,०००/-	१२,००,०००/-	२,५०,०००/-	१९,४२,०००/-
२.	राज्य आयोग, औरंगाबाद खंडपीठ	--	५०,०००/-	--	५०,०००/-
३.	जिल्हा आयोग, दक्षिण मुंबई	--	--	९,७८२/-	९,७८२/-
४.	जिल्हा आयोग, जालना	--	--	४३,७०९/-	४३,७०९/-
५.	जिल्हा आयोग, बीड	६२,०००/-	--	--	६२,०००/-
६.	जिल्हा आयोग, नंदूरबार	--	४८,९९०/-	२०,०००/-	६८,९९०/-
७.	जिल्हा आयोग, भंडारा	४४,०००/-	--	--	४४,०००/-
८.	जिल्हा आयोग, अकोला	--	--	२९,०००/-	२९,०००/-
९.	जिल्हा आयोग, गोंदिया	--	--	८५,०००/-	८५,०००/-
१०.	जिल्हा आयोग, सांगली	--	५५,५००/-	१२,१६०/-	६७,६६०/-
११.	जिल्हा आयोग, सातारा	--	२३,०००/-	१५,३००/-	३८,३००/-
१२.	जिल्हा आयोग, औरंगाबाद	४०,०००/-	--	२७,०००/-	६७,०००/-
१३.	जिल्हा आयोग, वाशिम	--	--	४०,०००/-	४०,०००/-

१४.	जिल्हा आयोग, गडचिरोली	५८,९९०/-	--	--	५८,९९०/-
१५.	जिल्हा आयोग, नागपूर	--	--	१२,०००/-	१२,०००/-
१६.	जिल्हा आयोग, अति.नागपूर	--	--	२५,०००/-	२५,०००/-
	एकूण	६,९६,९९०/-	१३,७७,४९०/-	५,६८,९५१/-	२६,४३,४३१/-

३. सदरचा खर्च हा सशर्त असून, मागणी क्रमांक-एम. ५, मुख्य लेखाशिर्ष, ५४७५, इतर सर्वसाधारण आर्थिक सेवांवरील भांडवली खर्च, १०२, नागरी पुरवठा, (००) (०३) ग्राहक मंचाचे बळकटीकरण, (१०० टक्के केंद्र पुरस्कृत योजना) (कार्यक्रम) (५४७५ ०३०१), ३१, सहाय्यक अनुदाने (वेतनेत्तर) या लेखाशिर्षाखाली सन २०२२-२०२३ मध्ये मंजूर झालेल्या अनुदानातून करण्यात यावा.

४. आहरण व संवितरण अधिकारी, रोख शाखा, अन्न, नागरी पुरवठा व ग्राहक संरक्षण विभाग यांनी रु.५३,४६,९५६/- इतका निधी कोटक महिंद्र बँक, कॉफर्ड मार्केट शाखा यांच्या खाते क्र.०३४६८५८२८० मध्ये जमा करण्याबाबत आवश्यक कार्यवाही करावी. तसेच सदर खात्यात निधी जमा झाल्यानंतर केंद्र शासनाच्या सूचनांप्रमाणे वरीलप्रमाणे सर्व संबंधितांना वितरित करण्याची कार्यवाही वित्तीय सल्लागार व उप सचिव यांनी करावी.

५. या योजनेतर्गत खर्च करताना राज्य शासनाची कार्य नियमावली, वित्तीय नियमावली, अर्थसंकल्पिय नियम पुस्तिकेतील तरतूदी व सर्व अटी/शर्तीचे पालन करावे. तसेच उपलब्ध करून दिलेल्या निधीचा विनियोग चालू आर्थिक वर्षात होईल याबाबतची दक्षता घ्यावी.

६. या योजनेतर्गत निधी विनियोगाच्या अनुषंगाने उपयोगिता प्रमाणपत्र (Utilization Certificate) केंद्र शासनास सादर करणे आवश्यक असल्याने सोबत जोडलेल्या विहित नमुन्यातील उपयोगिता प्रमाणपत्र राज्य शासनाकडे तात्काळ सादर करावे.

७. उक्त शासन निर्णय, महाराष्ट्र शासनाच्या www.maharashtra.gov.in या संकेतस्थळावर उपलब्ध करण्यात आला असून त्याचा संगणक सांकेतांक क्र. २०२३०२०८१६०२५६१४०६ असा आहे. हा आदेश डिजीटल स्वाक्षरीने साक्षांकित करून निर्गमित करण्यात येत आहे.

महाराष्ट्राचे राज्यपाल यांच्या आदेशानुसार व नावाने.

(शितल रामटेके)

अवर सचिव, महाराष्ट्र शासन

प्रत,

- १) मा. मंत्री (अ.ना.पु व ग्रा.सं.वि) यांचे खाजगी सचिव
- २) अध्यक्ष, राज्य ग्राहक तक्रार निवारण आयोग, मुंबई
- ३) अप्पर मुख्य सचिव (वित्त), वित्त विभाग, मंत्रालय, मुंबई
- ४) सचिव, (अ.ना.पु. व ग्रा.सं.वि), मंत्रालय, मुंबई
- ५) सह सचिव, ग्रा.सं.४ (अ.ना.पु व ग्रा.सं.वि), मंत्रालय, मुंबई ३२
- ६) वित्तीय सल्लागार व उप सचिव कार्यालय, मुंबई
- ७) कक्ष अधिकारी (रोखशाखा), (अ.ना.पु व ग्रा.सं.वि), मंत्रालय, मुंबई ३२
- ८) प्रबंधक (प्रशासन/विधी), राज्य ग्राहक तक्रार निवारण आयोग, मुंबई.
- ९) प्रबंधक (विधी), राज्य ग्राहक तक्रार निवारण आयोग परिक्रमा खंडपीठ, औरंगाबाद/नागपूर.
- १०) प्रबंधक, जिल्हा ग्राहक तक्रार निवारण आयोग, संबंधित जिल्हा

- ११) महालेखापाल (लेखा परिक्षा), महाराष्ट्र १/२ मुंबई/नागपूर
- १२) महालेखापाल (लेखा व अनुज्ञेयता), महाराष्ट्र १/२ मुंबई/नागपूर
- १३) जिल्हा कोषागार अधिकारी, संबंधित जिल्हा
- १४) अधिदान व लेखा अधिकारी, मुंबई,
- १५) निवासी लेखा परीक्षा अधिकारी, मुंबई
- १६) निवडनस्ती, ग्रा.सं.४, मंत्रालय, मुंबई ३२.

शासन निर्णय क्र.ग्रासंअ २०२०/प्र.क्र.६१/ग्रासं-४, दि ०८ फेब्रुवारी, २०२३ सोबतचा उपयोगिता प्रमाणपत्र नमुना

GFR 19-A
See Rule 212 (1)
Form of Utilization Certificate

S.No.	Letter No. and date	Amount (Rs.)	
	Total		<p>Certified that out of ----- Rs. ----- of Grants-in- Aid sanctioned during the year----- in favour of ----- under this Ministry/Department letter No. ----- given in the margin and Rs.----- -----on account of unspent balance of the previous year, a sum of Rs. ----- -has been utilized for the purpose of ----- -for which it was sanctioned and that the balance of Rs.----- remaining unutilized at the end of the year has been surrendered to Government (vide No. ----- dated -----) will be adjusted towards the grants-in-aids payable during the next year----- .</p> <p>1. Certified that I have satisfied myself that the conditions on which the grants-in-</p>

aid was sanctioned have been duly fulfilled /are being fulfilled and that I have exercised that following checks to see that the money was actually utilized for the purpose for which it was sanctioned.

kinds of checks exercised.

1.	Signature-----
2.	
3.	Designation-----
4.	
5.	Date-----